

ՀՏԴ 581.4Բուսաբանություն

Մայա ԾԱՏՐՅԱՆ

ԱրՊՀ, գ.գ.թ., կենսաբանության ամբիոնի դոցենտ

E – mail: c@mail.ru

ԱՀ ԱՍԿԵՐԱՆԻ ՇՐՋԱՆԻ ԽՆԱԾԱԽԻ ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆԻ ԴԵՆԴՐՈՖԼՈՐԱՅԻ ՌԻՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ուսումնասիրվել է Ասկերանի շրջանի Խնածախի տարածաշրջանի դենդրոֆլորայի տեսակային կազմը:

Արդյունքում գրանցվել են 23 ընտանիքների և 43 ցեղերի պատկանող 64 տեսակ ծառեր, թփեր և լիաններ: Տեսակների բազմազանությամբ և գեղազարդությամբ աչքի են ընկնում տեղանքի հյուսիսարևմտյան և արևմտյան խիտ անտառապատ տարածքները, որտեղ կենտրոնացած են նաև պտղատու ծառերն ու թփերը: Պարզաբանվել է ուսումնասիրվող տարածքում հայտնաբերված բույսերի կարգաբանական ցուցակը, ինչպես նաև դրանց կենսակերպական և ֆիտոցենոտիկ առանձնահատկությունները:

Բանալի բառեր՝ Խնածախ, դենդրոֆլորա, ծառ, թուփ, լիան, բազմազանություն, ընտանիք, ցեղ, վարդագլխեր, ձիթենազգիներ, ցախակենասազգիներ:

М.Цатурян

АНАЛИЗ ИССЛЕДОВАНИЙ ДЕНДРОФЛОРЫ ХНАЦАХСКОГО РАЙОНА АСКЕРАНСКОЙ ОБЛАСТИ РЕСПУБЛИКИ АРЦАХ

Изучен видовой состав дендрофлоры Хнацахского района Аскеранской области. В результате зарегистрированы 64 вида деревьев, кустарников и лиан, принадлежащих к 43 родам и 23 семействам. По разнообразию и декорации видов примечательны северо-западный и западный густые лесные массивы, где сосредоточены также плодовые деревья и кустарники. Выявлены таксономический перечень обнаруженных в исследованной области растений, а также их биоэкологические и фитоцено- тические особенности.

Ключевые слова: Хнацах, дендрофлора, дерево, куст, лиана, разнообразие, семейство, род, розовые, маслиновые, жимолостные.

M. Tsatryan

**THE ANALYSIS OF THE STUDIES OF KHNATSAKH REGION
DENDROFLORA OF THE ASKERAN REGION IN THE
REPUBLIC OF ARTSAKH**

The species composition of the Khnatsakh region dendroflora of the Askeran region has been studied. As a result, 64 species of trees, bushes and lianes have been registered, which belong to 43 genera and are included in 23 families. The dense forested areas in the north-western and western are remarkable with their variety and ornamentation, where fruit trees and bushes are also concentrated. The taxonomic list of the plants discovered in the studied area is also clarified, as well as the bioecologic and phytocenotic peculiarities.

Key words: *Khnatsakh, dendroflora, tree, bush, liane, variety, family, genus, Rosaceae, Oleaceae, Caprifoliaceae*

Կենսաբանական և լանդշաֆտային բազմազանության պահպանությունը և ռացիոնալ օգտագործման ապահովումը դարձել են համաշխարհային առաջնահերթ հիմնախնդիրներ: Ներկայումս խիստ անհրաժեշտ է ֆլորայի խորն ու բազմակողմանի ուսումնասիրությունը բնական բուսական համակեցությունների պահպանման, բարելավման և առավել արդյունավետ օգտագործման միջոցառումների մշակման համար: Չնայած ամբողջ Կովկասի ֆլորայի և բուսականության ուսումնասիրության երկարատև պատմությանը, մինչ այժմ Ասկերանի ֆլորիստական շրջանի Խնածախի տարածքի բուսականության նպատակային ուսումնասիրություններ չեն իրականացվել:

Խնածախ գյուղը գտնվում է Արցախի Հանրապետության Ասկերանի շրջանում, Ստեփանակերտ քաղաքից 5 կիլոմետր դեպի հյուսիս-արևելք: Գյուղը հիմնված է մի բարակ ձորակի երկու կողմներում: Գյուղի բարձրությունը ծովի մակերևույթից 840 մ է, կլիման չոր մերձարևադարձային է [3]: Գյուղը հարուստ է աղբյուրներով. <<Երեք քույրիկներ>>՝ արևմտյան մասում, Աթունց աղբյուրը՝ հարավային մասում, <<Արալի աղբյուր>>՝ Դիլլաքին ձորում, որից վեր՝ <<Դերին աղբյուր>>:

Հետազոտության նյութ են հանդիսացել Խնածախի շրջակայքից մեր հավաքած դենդրոֆլորայի նմուշները: Նյութը մշակելուց և հերքարիում պատրաստելուց հետո բույսերն խմբավորվել են ըստ տեսակի, կազմվել բույսերի կարգաբանական ցուցակը և կատարվել տաքսոնոմիական վերլուծություն: Խնածախի շրջակայքի բուսատեսակները որոշելիս հիմք են ընդունվել մենագրություններ, որոշիչներ, գրքեր և այլն [1,2,4,5]:

Արևելյան մասում մինչև Տրազետ ընկած հատվածը կոչվում է <<Դիհնակի գլուխ>>, իսկ գետից վեր խիտ անտառներ են: Դեպի Տրազետ տանող ճանապարհը, որը ձևավորում է ենթաանտառը՝ հիմնականում ընդգրկում է կովկասյան բոխին /*Carpinus caucasica*/, դաշտային թխկին /*Acer campestre*/, սովորական տխլենին /*Corylus avellana*/, կովկասյան սզին /*Crataegus caucasica*/, սակավաթիվ՝ սովորական կիպրոսը /*Ligustrum vulgare*/, դժնիկ պալասին /*Rhamnus pallasii*/: Մոշենի անատոլիականը ձևավորում է ընդարձակ բուսատներ: Տրազետ գետի ողջ երկայնքով տարածված են ուռենու ծառատներ: Տրազետ գետի երկայնքով կիրճերի լայն մասերում տարածված է գետահովտային անտառ, որտեղ գերիշխող տեսակներ են՝ կովկասյան բոխին /*Carpinus caucasica*/, վրացական և խոշորառեջ

կաղնիները /*Quercus iberica*, *Q. macranthera*/: Որպես ուղեկցող ծառատեսակներ՝ հանդիպում են դաշտային թխկին /*Acer campestre*/՝ անտառի ստորինից մինչև վերին սահմաններում, արևելյան բոխին /*Carpinus orientalis*/՝ որպես ստորադաս ծառատեսակ, հարավային ճապկին /*Cornus australis*/, իսկ թփատեսակներից՝ սովորական տխլենին /*Corylus avellana*/, եվրոպական և լայնատերև իլենիները /*Euonymus europea*, *E. latifolia*/, որոնք անտառի ստորին սահմանում առաջացնում են ծառուտներ: Ընդարձակ բուսուտներով է հանդես գալիս գերիմաստին /*Viburnum lantana*/՝ անտառի ստորինից մինչև վերին սահմաններում: Լիաններից վայրի խաղողը /*Vitis sylvestris*/ հանդիպում է անտառի ողջ տարածքում: Հազվադեպ հանդիպում է սովորական կիպրոսը /*Ligustrum vulgare*/: Անտառի վերջնամասում ցաքու /*Paliurus spina christi*/ թփուտներ են:

Գյուղն արևմուտքից շրջապատող լանջերը թփուտածածկ են, դեպի հյուսիս արևմուտք վեր են ածվում խիտ անտառների՝ հարուստ տեսակային կազմով, որտեղ գտնվում է <<Պյանոր>> սրբատեղին, որը տեսակային կազմով շատ է տարբերվում շրջակայքի անտառների տեսակային կազմից: Այստեղ լայնորեն տարածված են հացենու, տխլենու, կաղնու, բոխու, թխկու ծառուտները, ինչպես նաև սզնին /*Crataegus caucasica*, *Crataegus armena*/: Արևելյան սզնին հանդիպում է անտառի բաց, լուսավոր մասերում /*Crataegus orientalis*/: Վայրի պտղատուներից լայն տարածում ունեն նաև խնձորենին /*Malus orientalis*/, տանձենին /*Pyrus caucasica*/, զկեռենին /*Mespilus germanica*/: Լիաններից արևմտյան անտառներում հանդիպում է սովորական բաղեղը /*Crataegus orientalis*/: Լայնատերև իլենին /*Euonymus latifolia*/ հանդիպում է անտառի վերին սահմաններում: Կիսաթփերից հանդիպում է մոշենի երկարապտուղը /*Rubus dolichocarpus*/: Անտառի վերին սահմաններում հոնին առաջացնում է մաքուր ծառուտներ, իսկ անտառի լուսավոր մասերում մամխենու մաքուր թփուտներ են:

Հյուսիս արևմտյան մասի լանջի ներքին սահմանը անվանում են <<Կիրատեղ>>, որից վեր ընկած հատվածը՝ <<Շրմանանց տափ>>, վերին սահմանը՝ <<Դալուն տախտ>>:

Գյուղամիջի ամբողջ տարածքը ակացիայի /*Robinia pseudoacacia*/ ծառուտներ են, իսկ ցանկապատերին՝ լոշտակի /*Bryonia dioica*/ և կնքաբույսի /*Tamus communis*/ լիաններ: Գյուղամիջում գերիշխում են կիսաթփերից մոշուտները՝ ցեղ մոշու տարատեսակներով, իսկ թփերից՝ ամենուր կտտկենու /*Sambucus nigra*/ բուսուտներ են:

Դպրոցամերձ տարածքի դենդրոֆլորան ընդգրկում են դաշտային թխկին, սովորական կիպրոսը և ընդարձակ բուսուտներ են առաջացնում անատոլիական մոշենու (*Rubus anatolicus*) կիսաթփերը, որոնք հուլիսին աչքի են զառնում իրենց մանուշակագույն ծաղիկներով: Հյուսիսարևմտյան մասի ենթաանտառում հիմնականում դոմինանսատում են մոշուտները, հանդիպում են նաև արևելյան խնձորենին /*Malus orientalis*/, զկեռենին /*Mespilus germanica*/, ցաքին /*Paliurus spina-christi*/: Անտառը կազմող տեսակներն են՝ տերևառատ թեղին /*Ulmus foliacea*/, կովկասյան բոխին /*C. caucasica*/, հոնին /*Cornus mas*/, հարավային և վրացական ճապկին /*Swida australis*, *S. iberica*/, վրացական կաղնին /*Quercus iberica*/, բոխատերև ձեկվան /*Zelkova carpinifolia*/, առավել շատ են հանդիպում տխլենու /*C. avellana* L./ և զկեռենու ծառուտները: Անտառի վերին բաց լուսավոր մասերում հանդիպում են դժնիկ պալասին /*Rhamnus pallasii*/, գերիմաստին /*Viburnum lantana* / և զկեռենին:

Հարավային մասի /գյուղացիները այս մասը անվանում են <<Վշկա>>/ արևելահայաց լանջը չոր, քարքարոտ լեռնալանջեր են, որի ստորին բաց լուսավոր տարածքներում հանդիպում է սովորական թզենին /*Ficus carica*/, կովկասյան փոշին /*Celtis caucasica*/, ակացիան /*Robinia pseudoacacia*/ և արևելյան սոսին /*Platanus orientalis*/: Դեպի վեր ցաքին առաջացնում է մացառուտներ, իսկ լանջի վերջնամասում ցաքու հետ միասին մացառուտներ են առաջացնում դժնիկ պալասին, թփային հասմիկը /*Jasminum fruticans*/ և վրացական ցախակեռասը /*Lonicera iberica*/, իսկ հետին լանջի սկզբնամասում ասպիրակի /*Spiraea hypericifolia*/ թփեր են: Սակավաթիվ հանդիպում է նաև սգնի հայկականը /*C. armena*/: Լանջի հետին մասը անտառապատ է, անտառի գերակշռող ծառատեսակ է կովկասյան բոխին, որն առաջացնում է մաքուր ծառուտներ, և կաղնին: Կաղնին մաքուր ծառուտներ չի առաջացնում: Որպես երկրորդական տեսակ՝ հանդիպում է տերևառատ թեղին: Ենթաանտառում հանդիպում են կիպրոս, չմենի /*Cotoneaster integerrimus*/ և սգնի:

՝<<Յերե>> աղբյուրի մոտ աճում է սև ընկուզենին /*Juglans nigra*/, իսկ սովորական ընկուզենին /*Juglans regia*/ լայն տարածում ունի գետահովիտներում: Դպրոցամերձ տարածքում աճում է կովկասյան սրնգենին /*Philadelphus caucasicus*/: Խենոմելե ճապոնականը /*Chaenomeles japonica*/ արդեն 25 տարուց ավել է, ինչ հաջողությամբ կլիմայավարժվել է Խնածախի պայմաններին:

Հետազոտվող դենդրոֆլորան ներառում է 69 տեսակ, որոնք պատկանում են 26 ընտանիքների և 43 ցեղերի: Ասկերանի ֆլորիստական շրջանի Խնածախի տարածաշրջանի դենդրոֆլորայի ընտանիքների սպեկտրում առաջին տեղը գրավում է Rosaceae ընտանիքը /11ցեղ, 22տեսակ/ /աղ.1/:

Աղյուսակ 1.

Խնածախի տարածաշրջանից հայտնաբերված բույսերի կարգաբանական ցուցակ

Տեսակի անվանումը		Կենսական ձևը	Կենսակոլոգիական և ֆիտոցենոտիկ առանձնահատկությունները
Արալիազգիներ-			
1	Բադեղ սովորական <i>Crataegus orientalis</i> Pall	Լ _մ	Անտառում
Բակլազգիներ – Fabaceae			
2	Ակացիա սպիտակ <i>Robinia pseudoacacia</i> L.	Ծ _տ	Գյուղամիջում
3	Պայթակենի կիլիկյան - <i>Colutea cilicica</i> Boiss. et Bal.	Թ _տ	Թփուտներում
Դոմազգիներ Cucurbitaceae			
4	Լոշտակ երկտուն – <i>Bryonia dioica</i> Jacq.	Լ _տ	Գյուղամիջում
Դժնիկազգիներ-Rhamnaceae			
5	Դժնիկ լուծողական - <i>Rhamnus cathartica</i> L.	Ծ _տ	Թփուտներում
6	Դժնիկ Պալլասի - <i>Rhamnus</i>	Թ _տ	Չոր քարքարոտ

	pallasii Fisch. et Mey. C. A. Mey.		լեռնալանջերին, շիբլակներում
7	Ցաքի փշոտ - Paliurus spina- christi Mill.	Թ _տ	Չոր քարքարոտ լեռնալանջերին
Դիոսկորեազգիներ – Dioscoreaceae			
8	Կնքաբույս – Tamus communis L.	Լ _տ	Կաղնեքոխային անտառներում
Դրախտավարդազգիներ - Hydrangeaceae			
9	Սրնգենի կովկասյան - Philadelphus caucasicus Kochne	Թ _տ	Թփուտներում
Ընկուզազգիներ – Juglandaceae			
10	Ընկուզենի սովորական - Juglans regia L.	Ծ _տ	Գետահովիտներում
11	Ընկուզենի սև Juglans nigra L.	Ծ _տ	Գետահովիտներում
Ընտանիք Թթազգիներ – Moraceae			
12	Թզենի սովորական- Ficus carica L.	Ծ _տ	Քարքարոտ լանջերին
Թխկազգիներ - Aceraceae			
13	Թխկի դաշտային - Acer campestre L.	Ծ _տ	Անտառներում, անտառեզրերին
14	Թխկի վրացական - Acer ibericum M. Bieb	Ծ _տ	Անտառներում, անտառեզրերին
Թեղազգիներ -Ulmaceae			
15	Թեղի բոխատերև - Ulmus carpinifolia Rupp. ex Suckow	Ծ _տ	Անտառներում
16	Թեղի տերևառատ - Ulmus foliacea Gilib	Ծ _տ	Անտառներում
17	Ձեկվա բոխատերև - Zelkova carpinifolia /Pall./ K. Koch	Ծ _տ	Անտառներում
Թունաթափազգիներ – Asclepiadaceae			
18	Շրջահյուս հունական /Periploca graeca L./	Լ _տ	Հյուսիս արևելյան անտառներում
Իլենազգիներ-Celastraceae			
19	Իլենի եվրոպական - Euonymus europea L.	Թ _տ	Անտառներում
20	Իլենի լայնատերև - Euonymus latifolia /Z./ Mill.	Թ _տ	Անտառներում

Խաղողագգիներ – Vitaceae			
21	Խաղող անտառային - Vitis sylvestris C.C. Gmel	L _տ	Գետահովտային անտառներում
Ծորենագգիներ – Berberidaceae			
22	Ծորենի սովորական – Berberis vulgaris L.	Թ _տ	Անտառներում
Հաճարագգիներ – Fagaceae			
23	Կաղնի վրացական - Quercus iberica Steven	Ծ _տ	Անտառներում
24	Կաղնի խոշորատեղ - Quercus macranthera Fisch. et C. A. Mey. et Hohen	Ծ _տ	Անտառներում
Հոնագգիներ – Cornaceae			
25	Հոնի սովորական – Cornus mas L	Ծ/թ/տ	Անտառներում, խոնավ աճելավայրերում, հիմնականում ձևավորում է մաքուր ծառուտներ
26	Ճապկի հարավային - Swida australis Pojark	Ծ/թ/տ	Անտառներում, անտառեզրերին
27	Ճապկի վրացական - Swida iberica Pojark. ex Grossh	Ծ/թ/տ	Անտառներում, անտառեզրերին
Ձիթենագգիներ – Oleaceae			
28	Հացենի սովորական - Fraxinus excelsior L.	Ծ _տ	Անտառներում
29	Հացենի սրապտուղ - Fraxinus oxycarpa Willd.	Ծ _տ	Անտառներում
30	Հասմիկ թփային - Jasminum fruticans L.	Թ _տ	Թփուտներում
31	Կիպրոս սովորական - Ligustrum vulgare L.	Թ _տ	Անտառներում
Նոճագգիներ – Cupressaceae			
32	Գիհի ցածրաճ – Juniperus hemisphaerica J.	Թ _մ	Անտառի վերին սահմաններում
33	Գիհի երկարատերև - Juniperus oblonga M. Bieb.	Ծ/թ/մ	Կաղնեթղթային անտառներում
Նոնագգիներ-Punicaceae			
34	Նոնենի սովորական - Punica granatum L	Ծ _տ	Չոր լեռնալանջերին, արիդային նոսրանտառներում, հատուկենտ
Սոսագգիներ-Platanaceae			
35	Սոսի արևելյան - Platanus	Ծ _տ	Գետահովիտներում

	orientalis L		
Վարդագգիներ – Rosaceae			
36	Ասպիրակ սրոհունդատերև - <i>Spiraea hypericifolia</i> L.	Թ _տ	Չոր, քարքարոտ լանջերին
37	Ջկեռենի սովորական - <i>Mespilus germanica</i> L.	Ծ _տ	Անտառներում
38	Խնձորենի արևելյան - <i>Malus orientalis</i> Uglitzk	Ծ _տ	Առափնյա անտառներում
39	Կեռասենի անտառային - <i>Cerasus avium</i> Moench	Ծ _տ	Անտառներում
40	Խենոմեֆլեա ճապոնական <i>Chaenomeles japonica</i> (THUNB) LINDL. EX SPACH	Թ _տ	Լանջերին
41	Մասրենի սովորական - <i>Rosa</i> <i>canina</i> L.	Թ _տ	Անտառեզրերին, թփուտներում
42	Մասրենի առատափուշ - <i>Rosa spinosissima</i> L.	Թ _տ	Քարքարոտ լանջերին, թփուտներում
43	Մոշենի սովորական – <i>Rubus caesius</i> L	Կ _թ	Թփուտներում
44	Մոշենի կովկասյան - <i>Rubus</i> <i>caucasicus</i> /Focke/ Focke ex Haussen	Կ _թ	Թփուտներում
45	Մոշենի անատոլիական <i>Rubus anatolicus</i> Focke	Կ _թ	Անտառեզրերին, թփուտներում
46	Մոշենի թաղիքավոր – <i>Rubus tomentosus</i> Borkh	Կ _թ	Թփուտներում
47	Մոշենի երկարապտուղ - <i>Rubus dolichocarpus</i> Juz.	Կ _թ	Անտառներում
48	Մոշենի հայկական – <i>Rubus armeniacus</i> Focke	Կ _թ	Թփուտներում
49	Մոռենի Բուշի (<i>Rubus</i> <i>Buschii</i> /Rozan./ A. Grossh	Կ _թ	Անտառներում
50	Չմենի ամբողջաեզր - <i>Cotoneaster integerrimus</i> Medik	Թ _տ	Չոր լանջերին, անտառներում
51	Սալորենի փշոտ, մամխենի – <i>Prunus spinosa</i> L. /կլրտն/	Թ _տ	Անտառներում, խոնավ աճեցվալայրերում
52	Սալորենի սովորական - <i>Prunus divaricata</i> Ledeb.	Թ _տ	Անտառներում, գետի ափերին
53	Սզնի կովկասյան - <i>Crataegus caucasica</i>	Ծ _տ	Նոսրանտառներում, բոխուտներում

	K. Koch		
54	Սզնի արևելյան - Crataegus orientalis Pall	Ծ _տ	Թփուտներում
55	Սզնի հայկական - Crataegus armena Pojark.	Ծ _տ	Նոսրանտառներում, կաղնուտներում
56	Տանձենի կովկասյան - Pyrus caucasica Fed.	Ծ _տ	Առափնյա անտառներում
57	Տանձենի ուռատերև - Pyrus salicifolia Pall.	Ծ _տ	
Տիլազգիներ – Corylaceae			
58	Տիլենի սովորական - Corylus avellana L.	Թ _տ	Անտառներում, բոխուտներում /արևելյան մաս, հյուսիս արևմտյան մաս/
59	Բոխի արևելյան, ջղանե - Carpinus orientalis Mill	Ծ/թ/տ	Անտառներում
60	Բոխի կովկասյան – Carpinus caucasica L	Ծ _տ	Անտառներում
Ցախակեռասազգիներ – Caprifoliaceae			
61	Գերիմաստի Viburnum lantana L.	Թ _տ	Գետահովտային անտառներում
62	Կտտկենի սև - Sambucus nigra L.	Թ _տ	Խոնավ վայրերում
63	Ցախակեռաս վրացական Lonicera iberica M. Bieb.	Թ _տ	Չոր, քարքարոտ լեռնալանջերին
64	Ցախակեռաս կովկասյան - Lonicera caucasica Pall.	Թ _տ	Անտառներում
65	Ցախակեռաս այծի - Lonicera caprifolium L.	Թ _տ	Անտառներում
Ուռազգիներ – Salicaceae			
66	Ուռենի բարձր - Salix excelsa S. G. Gmel	Ծ _տ	Գետահովիտներում
67	Ուռենի այծի (այծուռենի) - Salix caprea L.	Ծ _տ	Գետահովիտներում
Փռնազգիներ – Celtidaceae			
68	Փռնի կովկասյան – Celtis caucasica Willd.	Ծ _տ	Անտառեզրերին, քարքարոտ լանջերին
Փշատազգիներ - Elaeagnaceae			
69	Փշատենի նեղատերև - Elaeagnus angustifolia L.	Ծ _տ	Քարքարոտ լանջերին

Ծանոթություն. Ծ/թ/մ-ծառանման թուփ մշտադալար, Ծ/թ/տ – ծառանման թուփ տերևաթափ, Ծ_տ – ծառ տերևաթափ, Թ_տ – թուփ տերևաթափ, Թ_մ – թուփ մշտադալար, Կ_թ – կիսաթուփ, Լ_տ – լիան տերևաթափ:

Ըստ Ա.Լ. Թախտաջյանի՝ վարդազգիների ընտանիքի բարձր դիրքը բնորոշ է ամբողջ Կովկասյան պրովինցիային, որը կապված է անտառային և հետանտառային բուսականության գերակշռության հետ [5]: Ցեղերի սպեկտրում առաջատար դիրք է գրավում մոշենին:

Խնածախի տարածաշրջանի դենդրոֆլորայի կենսաձևերը կազմում են հետևյալ հարաբերակցությունը՝ ծառեր – 34 տեսակ, թփեր – 23 տեսակ, կիսաթփեր – 7 տեսակ, լիաններ՝ 5 տեսակ /աղ.2/։ Կիսաթփատեսակների քանակությունը /7 տեսակ/ քիչ է և հարմարված է հիմնականում կիրճերին, գետափերին ու ժայռոտ աճելավայրերին։ Խնածախի տարածաշրջանի դենդրոֆլորայում ասեղնատերևավորներից հանդիպում են միայն գիհի (*Juniperus*) ցեղի ներկայացուցիչները։

Աղյուսակ 2.

Ֆլորայի կենսաձևերի սպեկտրը

Կենսաձևը	Տեսակների քանակը	%
ծառեր	34	49.3
թփեր	23	33.4
կիսաթփեր	7	10.1
լիան	5	7.2
ընդամենը	69	100

Ամփոփելով ուսումնասիրությունների արդյունքները՝ պարզվեց, որ ընդհանուր առմամբ Խնածախի տարածաշրջանի դենդրոֆլորան հարուստ է և ներկայացված է 69 տեսակներով, որոնք պատկանում են 43 ցեղի և 26 ընտանիքի/աղ.1/։ Գերակշռողը վարդագգիների (*Rosaceae*) ընտանիքն է՝ 11 ցեղ և 22 տեսակ։ Ցախակեռասագգիները (*Caprifoliaceae*) ներկայացված են 3 ցեղով և 5 տեսակով, ձիթնագգիները (*Oleaceae*) ներկայացված են 3 ցեղով և 4 տեսակով, բակլագգիները (*Fabaceae*)՝ 2 ցեղով և 2 տեսակով, տիլագգիները (*Corylaceae*)՝ 2 ցեղով և 3 տեսակով, դժնիկագգիները (*Rhamnaceae*)՝ 2 ցեղով և 3 տեսակով, հոնագգիները (*Cornaceae*)՝ 2 ցեղով և 3 տեսակով, թեղագգիները (*Ulmaceae*)՝ 2 ցեղով և 3 տեսակով, ուռագգիները (*Salicaceae*)՝ 1 ցեղով և 2 տեսակով, հաճարագգիները (*Fagaceae*)՝ 1 ցեղով և 2 տեսակով, թխկագգիները (*Aceraceae*)՝ 1 ցեղով և 2 տեսակով, իլենագգիները (*Celastraceae*)՝ 1 ցեղով և 2 տեսակով, նոճագգիները (*Cupressaceae*)՝ 1 ցեղով և 2 տեսակով, ընկուզագգիները (*Juglandaceae*)՝ 1 ցեղով և 2 տեսակով։ Մնացած ընտանիքները ներկայացված են 1 ցեղով և 1 տեսակով։

Գրականություն

1. Հակոբյան Ա.Ն., Մոշենու և մոռենու ենթացեղերի տեսակային կազմը և տարածվածությունը Արցախում. ԱրՊՀ գիտական տեղեկագիր, 2010, 2 (22), էջ 36-40.
2. Հարությունյան Լ.Վ., Հարությունյան Ս.Լ., Հայաստանի դենդրոֆլորա, Երևան, 1985 – 1986, 1-2:
3. Մելքունյան Ս., Լեռնային Ղարաբաղ, Երևան, 1990, էջ 132
4. Карягин И.И. Флора Азербайджана, 1–7, Баку, 1950–1957
5. Тахтаджян А.Л. Флора Армении. 1-7, Ереван, 1954 – 1980

Հոդվածը տպագրության է ներառվում խմբագրական կոլեկիայի անդամ, կ.գ.դ. Ա.Գ.Գալստյանը։